

MEDEDELINGEN

Nederlandse Geologische Vereniging
Bijlage van Grondboor & Hamer nr. 5 - 2008
Kopij voor de 'Mededelingen' van nummer 6 kan
vóór 25 november 2008 worden gezonden aan de
secretaris van de NGV, Bongerd 180, 8212 BK Lelystad,
paulvanolm@hotmail.com

VAN DE BESTUURSTAFEL

Schaarste?

Ik vertel niemand iets nieuws met de mededeling dat de belangstelling voor het verenigingslidmaatschap afneemt, dat het steeds moeilijker wordt om bestuursleden voor de vereniging te krijgen en dat vrijwilligers steeds moeilijker te vinden zijn. Kortom: vrijwillig meewerken aan verenigingsactiviteiten is een schaars goed geworden! En wat doe je als iets schaars wordt?

Om te beginnen ben je zuinig op wat je nog hebt. Verder ga je op zoek naar plaatsen waar dat schaarse goed nog aanwezig is! En waar is dat in ons geval mogelijk nog aanwezig? Inderdaad! Bij andere verenigingen! Proberen we dan vrijwilligers bij andere verenigingen weg te kapen? Natuurlijk niet! Wat we wel proberen is zodanig met andere verenigingen samen te werken dat we dat schaarse goed tenminste samen kunnen delen. Dat kan door gezamenlijk activiteiten te organiseren.

Dat kan ook door op landelijk én regionaal niveau samen te werken. Bijvoorbeeld door elkaars lezingavonden open te stellen of gezamenlijk andere activiteiten te organiseren. En dan zou je wel eens tot de conclusie kunnen komen dat er binnen een regio geen plaats is voor meerdere gelijkgerichte verenigingen. Uiteindelijk vissen we allemaal in dezelfde leden- en vrijwilligersvijver. En die vijver is zeker niet groot!

Daarom wil ik hier een dringende oproep doen aan iedereen die actief is als organisator en/of bestuurslid (in welke geologisch getinte vereniging dan ook) om te zoeken naar mogelijkheden om samen te werken. Ook hier geldt: waar een wil is, is een weg! Ik kan u verzekeren dat die wil bij de Nederlandse Geologische Vereniging in ieder geval aanwezig is.

Joost Vermeë

Penningmeesters schaars?

In de vorige Grondboor & Hamer deden we een dringende oproep voor een nieuwe penningmeester. Blijkbaar is ook dát een schaars goed! We kregen namelijk geen enkele reactie! En dat bij een bestand van ruim 1700 leden! We herhalen daarom de oproep nog eens. En refereren aan het bovenstaande: misschien zijn er wel penningmeesters van een andere vereniging die er nog wel iets bij kunnen hebben!

GEZOCHT: PENNINGMEESTER

Door onvoorziene omstandigheden is het NGV-bestuur dringend op zoek naar een kandidaat bestuurslid met financiële ervaring/scholing die de taken van de huidige penningmeester kan overnemen. Naast de voor de hand liggende taak om de verenigingsfinanciën te beheren denken we ook aan het opbouwen van kennis op het gebied van subsidieregelingen, sponsoring, etc. Voelt u er iets voor om daadwerkelijk mee te helpen aan het succesvol functioneren van de vereniging en wilt u daarvoor een gedeelte van uw vrije tijd inzetten?

Neem dan contact op met de voorzitter: Joost Vermeë, tel. 013 - 542 39 10, e-mail: jvermee@xs4all.nl of met een van de andere bestuursleden.

Contributieverhoging!

Zoals u ongetwijfeld heeft gelezen in het vorige nummer van Grondboor & Hamer wordt de contributie van onze vereniging per 1 - 1 - 2009 verhoogd van € 23,- naar € 27,-. De argumentatie voor deze verhoging (na vier jaar ongewijzigd te zijn geweest) is uitgebreid besproken in de in mei gehouden ledenvergadering. Om moeilijkheden bij de eerstvolgende contributie-inning te voorkomen: leden die omwille van deze verhoging willen opzeggen (maar die zullen er naar wij hopen toch niet zijn!) hebben daartoe tot 1 december 2008 de tijd.

THEMADAGEN

Na de succesvolle themadag 'cephalopoden' in januari, staan er dit najaar nog twee themadagen op het programma. De themadag 'fossiele planten' zal voorbij zijn als dit nummer verschijnt, maar de themadag 'zwerfstenen/vuursteen' verdient nog alle aandacht!

Themadag 'zwerfstenen/vuursteen' - 22 november 2008.

Zoals de naam al aangeeft besteden we tijdens de themadag 'zwerfstenen' (die eens in de twee jaar wordt gehouden) dit keer uitgebreid aandacht aan vuursteen.

Het lezingenprogramma voor deze themadag is als volgt:

- 'De veelzijdigheid van vuursteen' door Jan Weertz. (11.30 - 12.15 uur)
- 'Noordelijke vuursteen; soorten, herkomst en bewerking' (voorlopige titel) door Jaap Beuker. (14.00 - 14.45 uur)
- 'Fossiele inhoud van vuursteen' door Harry Huisman. (15.15 - 16.00 uur)

Verder zijn o.a. tafelpresentaties gepland van Hans de

Kruyk (preparaten van vuursteen), Cees de Jong (vuursteenzerfstenen), Roel Meijer (gebruiksmogelijkheden van vuursteen), Margriet Alkema (kunst met vuurstenen), etc. Aanmeldingen voor een tafelpresentatie zijn nog van harte welkom! Aanmelden graag bij Joost Vermeë.

Themadagen (en andere landelijke activiteiten) in 2009.

Het voorlopige programma themadagen voor 2009 is als volgt:

Zaterdag 24 januari: ijstijden.

Zaterdag 26 september: ertsen.

Zaterdag 21 november: zee-egels.

Noteer deze dagen alvast in uw agenda!

En natuurlijk ook de landelijke contactdag op 7 maart en de algemene ledenvergadering (opnieuw gecombineerd met een excursie!).

KLIMAATCONFERENTIE

In het kader van het International Year of Planet Earth 2008 - 2009 organiseert het Koninklijk Nederlands Geologisch Mijnbouwkundig Genootschap (KNGMG) in samenwerking met KIVI, NIRIA en het KNAG een internationale conferentie over het klimaat. Deskundigen uit binnen- en buitenland belichten het thema over verleden, heden en toekomst van het klimaat en de vermoedelijke oorzaken die aan klimaatveranderingen ten grondslag liggen. NGV-leden betalen een gereduceerde toegangsprijs van € 25,- (incl. lunch). De conferentie wordt gehouden in het Koninklijk Instituut voor de Tropen, Mauritskade 63, 1092 AD Amsterdam op 20 november 2008 van 9.00 - 17.00 uur. De voertaal is Engels. Voor aanmeldingen zie de website www.kngmg.nl.

CURSUSSEN GEOLOGIE

De vereniging Vrienden van Schokland organiseert voor belangstellenden cursussen geologie, die van september 2008 tot april 2009 worden gegeven op de stenenzolder van Museum Schokland. In de eerste cursus wordt de algemene geologie behandeld, met uitleg over diverse processen die zich op en in de aarde afspelen. Per keer wordt uitleg gegeven over een bepaald onderwerp met aandacht voor actuele zaken zoals aardbevingen, vulkaanuitbarstingen en tsunami's of b.v. de olie- en gaswinning. Ook leren we enkele veel voorkomende gesteenten en fossielen herkennen. Voor deze cursus is geen specifieke voorkennis nodig. In een tweede cursus wordt gesteenteherkenning aan de hand van een cursusboek in theorie en praktijk geleerd. Ook door de deelnemers meegenomen materiaal wordt behandeld. Voor het bepalen van het gesteente wordt, ter vergelijking, gebruik gemaakt van de uitgebreide collectie stenen van Museum Schokland. Hiervoor is enige kennis van gesteenten en algemene geologie gewenst.

In een derde cursus gesteentedeterminatie bestuderen de deelnemers per herkomstgebied in detail de voorkomende zwerfsteensoorten. En wordt er kennis opgedaan van de typische kenmerken van de diverse gidsgesteenten. Hiervoor is kennis van gesteenten, gesteenteherkenning en algemene geologie gewenst.

In een vierde cursus kan kennis worden opgedaan over paleontologie (fossielen), overblijfselen van planten en dieren uit het verre verleden. Voor deze cursus is enige kennis van fossielen en algemene geologie gewenst. Elke cursus vindt plaats op zaterdag en bestaat uit acht bijeenkomsten van twee uur. De cursussen worden afgesloten met een excursie. Nadere informatie en opgave bij B.J. Grotenhuis, Rapenoord 14, 3991 XK, Houten, tel.: 030 - 637 21 91, e-mail: b.grotenhuis@hetnet.nl.

TENTOONSTELLING DE MISSING LINK

In Naturalis, Leiden is tot 4 januari 2009 de tentoonstelling over de ontdekker van de missing link te zien. 'Dubois, ontdekker van de aapmens'. Een ode aan de Nederlander Eugène Dubois, die als eerste doelbewust op zoek ging naar fossielen van de voorouders van de mens. In 1891 vond hij resten van de soort die we nu *Homo erectus* noemen.

PROGRAMMA GEOREIZEN 2009

De Canarische eilanden Palma & Tenerife: Telescopen op vulkanen. Achtdaagse reis o.l.v. Robert Wielinga van de Sterrenwacht Sonnenborgh, februari/maart 2009. Geschatte reissom € 1000,- p.p.

Griekenland: de Cycladen. Metamorfe mineralen en vulkanologie, 15 daagse reis o.l.v. prof dr Olaf Schuiling en dr P. van Wamel, eind april t/m half mei. Geschatte reissom € 1500,- p.p.

Bornholm & Rügen, twee Oostzee-eilandenreis met geologische en archeologische topics, 10-daagse reis o.l.v. Harry Huisman en drs Paul van Olm. Van 30 mei t/m 8 juni 2009. Geschatte reissom € 900,- p.p.

Actieve Caraïbische vulkanen: eilandboog vulkanisme Martinique, Dominica, Guadeloupe en Montserrat. 15 - 17-daagse reis o.l.v. Boris Behncke (Universiteit Catania). Geschatte reissom € 3000,- p.p.

Eclipsreis China, geologie en cultuur van China met een spectaculair lange zonne-eclips. 15-daagse reis. Geologische staf prof. dr Djin Nio en dr Zhihong Gong, astronomische staf Robert Wielinga van Sterrenwacht Sonnenborgh. Geschatte reissom € 2800,- p.p.

Australië, Archeicum en Aboriginals. De greenstone belts en mijnbouw van West-Australië en de Aboriginals cultuur. 22-daagse reis o.l.v. dr Wout Nijman. Van 27 augustus t/m 24 september 2009. Geschatte reissom € 3900,-.

Geologische trektocht door de Oostenrijkse-Italiaanse Alpen. 10-daagse reis o.l.v. drs Luc Pollemans. September 2009. Geschatte reissom € 900,-.

Sicilië en de Eolische eilanden: archeologie en vulkanologie. 10 daagse reis o.l.v. dr Pim van Wamel en dr Thea Heres. Najaar 2009. Geschatte reissom € 1750,-.

Voor uitgebreidere informatie en aanmeldingen raadpleeg de website www.georeizen.nl of mail naar georeizen@geo.uu.nl of tel 06 - 53 97 81 37.

NIEUWS VAN DE AFDELINGEN

Afdeling West-Friesland

Terugblik

4 januari 2008, Gereedschapavond met uitleg door de leden. Reinier de Vries, Nick Groesbeek en Henk Verbeek gaven deze avond een demonstratie of een practicum over het behandelen van gesteente. Ook het fotograferen van gesteente werd ons uitgelegd en het bleek dat met heel beperkte middelen toch een acceptabel resultaat te krijgen was.

1 februari 2008, deze avond was onze jaarvergadering met een gedenkwaardig moment. Onze penningmeester, Leo Waaijer trad na een bestuursperiode van 24 jaar terug uit het bestuur. De verkiezing van twee nieuwe bestuursleden leverde geen probleem op.

7 maart 2008, Marcel Rempelman met zijn lezing: Geologische geschiedenis van Europa in beeld. In zijn voordracht nam hij ons mee door Europa, van Schotland in het noordwesten naar Griekenland in het zuidoosten. Daarmee reisden we tegelijkertijd van ver bezuiden de evenaar naar onze huidige plek op de wereldbol.

4 april 2008, Jan Lambert met een lezing: De blauwe planeet - Hoe weet men dat. Hij behandelde een drietal thema's rondom het onderwerp de Aarde: De platen tektoniek, Het ontstaan - en de ouderdom van de Aarde en Het klimaat toen en nu.

27 t/m 29 april 2008, voorjaarsexcursie naar Normandië. Door omstandigheden werd het een niet door de afdeling georganiseerde excursie. Desondanks hebben de deelnemers een heel geslaagde excursie gehad, getuige de verhalen en het verslag in Geomare.

9 mei 2008, Paul Van Hee met een presentatie 'Vervalsingen in de mineralogie'. Op heel heldere wijze werd ons verteld, hoe vervalsingen te herkennen zijn. En hoe te voorkomen dat je gefopt wordt en als je er toch ingetuind bent, hoe daar op te reageren. Een waarschuwing van Paul: let op wat je via e-Bay aanschaft. Daar worden de duurste vervalsingen van mineralen aangeboden.

7 juni 2008, eendaagse excursie naar museum Hofland in Laren. Na een hartelijke ontvangst met koffie/thee werden wij na een korte inleiding d.m.v. een twintig minuten durende film vertrouwd gemaakt met 't Gooi', een landschap dat wat betreft zijn ontstaan zowel geologisch als klimatologisch sterk tot de verbeelding spreekt. Na de film werd ons in het museum enerzijds een algemeen beeld geschetst van het klimatologisch wel en wee van onze aarde, anderzijds werden wij in geologische/morfologische en archeologische zin vertrouwd gemaakt met het Gooische landschap. Na de lunch een georganiseerde wandeling onder leiding van twee gidsen; met behulp van een geologische kaart maakten zij ons duidelijk hoe het gebied ruimtelijk in elkaar stak terwijl onderweg ook de nodige windkanter werden gevonden.

Programma komend seizoen

12 september 2008

Het seizoen zal, als gebruikelijk starten met een programma voor en door de leden. Een aantal leden zal aan deze avond hun bijdrage leveren over hun belevenissen tijdens hun vakantie.

3 oktober 2008

De heren Osinga en Van As uit Rotterdam met een lezing 'Op zoek naar mineralen in Noorwegen'.

7 november 2008

Hans Steur met een lezing 'Versteend hout'.

12 december 2008

Piet Vierbergen met een lezing 'Een rondje West-Australië'.

9 januari 2009

Tom van Loon met een lezing 'Een natuurlijke reactor van 2 miljard jaar oud'.

6 februari 2009

Jaarvergadering.

Overige activiteiten

Najaarsexcursie Sauerland van 18 t/m 20 oktober 2008. Ton is in samenwerking met de lokale gidsen met de voorbereidende werkzaamheden bezig. Wat er tot dusverre aan informatie bekend is, zal het een heel aantrekkelijke excursie worden. Zodra het programma is samengesteld, zal het middels een Nieuwsbrief worden bekend gemaakt.

Afdeling Twente

Najaarsactiviteiten Lokatie: Museum Twentse Welle, Het Rozendaal 11, 7523 XG, Enschede. Aanvang: 19.30 uur.

Dinsdag 16 september: Marjolein Heurman, 'Fossielen in de mythologie'. Aansluitend vakantievondsten en vraagstukken, heeft u een fossiel met een vraag? Neem mee en kom langs.

Dinsdag 21 oktober: Ter gelegenheid van de opening van het museum 'Twentse Welle' organiseren de afdeling Twente van de Nederlandse Geologische Vereniging, de afdeling Twente van de Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Weer- en Sterrenkunde, en de GEA-kring Twente van de Stichting Geologische Activiteiten op dinsdag 21 oktober a.s. gezamenlijk een lezing over de rol van het water op de planeet Mars. De lezing wordt gehouden door Maarten Kleinhans van het departement Fysische Geografie van de Universiteit Utrecht, onder de titel: 'Hoe nat was Mars? Wat rivieren en delta's ons vertellen'. Toegang: leden van de genoemde verenigingen en de Enschedese Natuurhistorische Museum Vereniging: gratis, overigen € 2,50.

Dinsdag 18 november: Dr. Anne Schulp, conservator paleontologie van het Natuurhistorisch Museum Maastricht komt vertellen over zijn promotie-onderwerp: 'Mosasaurussen'.

Dinsdag 16 december: Prof. dr. Salomon Kroonenberg, hoogleraar Toegepaste Geologie aan de TU Delft, bekend van het boek 'De menselijke maat', over hoe de aarde er over 10.000 jaar uitziet als we onze huidige inzichten extrapoleren.

Afdeling Utrecht - Het Gooi

We kunnen terugzien op een succesvol eerste helft van 2008. Veel activiteiten: maandelijks lezingen; actieve werkgroepen; drie excursies mineralen en gesteenten naar de Maas in België, naar de Eifel in Duitsland en naar Tsjechië; ook drie excursies fossielen naar Rheine in Duitsland, naar Zuid-België en naar Tsjechië.

De tweede helft van 2008 staat het volgende op het programma:

- eind augustus deels gezamenlijke weekendexcursie naar Sauerland;
- op 15 september de mooiste/beste vondstverkiezing, verloting en uitwisselen vakantie-ervaringen;
- van 16 t/m 19 oktober een gezamenlijke excursie fossielen, mineralen en gesteenten naar het Ries in Duitsland;
- op 20 oktober voor de pauze Teun de Hoyer met een presentatie van Clara-mineralen en na de pauze Wim Zondag met een presentatie over 'Vulkanen rond Napels';
- op 17 november een lezing 'Versteend hout' door Hans Steur en op 15 december een lezing 'Fossielen van het eiland Fur en omgeving in Denemarken' door Paul Hille.

Meer informatie in ons blad de Geo-graaf van september/oktober 2008.

Afdeling Limburg

Heerlen gaat mijnwater gebruiken om gebouwen te verwarmen en te koelen. Het proefproject, volgens de gemeente een wereldprimeur, moet op 1 oktober beginnen. Na de sluiting van de mijnen in Zuid-Limburg liepen de mijngangen vol water. Hoe dieper de mijngangen, des te warmer het water. Van dit fenomeen maakt de nieuwe energiecentrale gebruik. Op drie verschillende dieptes zijn putten geboord. De diepste put op 700 - 750 meter levert warm water van ongeveer 30 graden, dat middels een warmtepomp extra wordt verwarmd. Er zal voldoende energie geproduceerd worden voor ongeveer 200 huizen, een bibliotheek, meerdere winkels en enkele grote kantoorgebouwen.

De excursies naar de ENCI gaan in deze periode door. Ook groeve 't Rooth is elke zaterdag open. Op 8 november bezoeken we de grindgroeve L'Ortye te Stein. Op zondag 16 november houden we een geologische wandeling in de omgeving van Epen.

In oktober houdt de mineralengroep een lezing met demonstraties met de microscoop. In november houdt Math van Es een lezing over haaiantanden uit het Krijt.

Data en nadere gegevens over de lezingen en excursies van de afdeling Limburg worden in het eerste nummer van ons tijdschrift 'Sprekende Bodem' gepubliceerd of kunnen op de website van de NGV Afdeling Limburg (<http://www.geo.uu.nl/ngv/afdelingen/limburg/>) ingezien worden.

Afdeling Winterswijk

Maandag 13 oktober 2008. Verkiezing van de Vondst van het Jaar. Nu in drie duidelijke categorieën fossielen/mineralen/diversen (o.a. foto's en publicaties).

Maandag 10 november 2008. Jan Lambert, verbonden aan het Museum Hofland in Laren Met een lezing: 'Hoe weet men dat?' en dit toegespitst op de platentektoniek, de ouderdomsbepaling en het veranderende klimaat.

Maandag 8 december 2008. 'Geologische (en andere) hoogtepunten uit Canada en de Verenigde Staten' is de titel van het vakantieverhaal, gebracht door Cees Ehlers.

Maandag 12 januari 2009. Wim Hoogendoorn, bekend van het zwerfsteneneiland in Maarn, verhaalt deze avond over 'Aardkundige waarden in de provincie Utrecht'.

Maandag 9 februari 2009. De traditionele jaarvergadering, met even traditioneel iets geheel anders na de pauze.

Maandag 9 maart 2009. Kees Mak uit de afdeling Gelre laat ons één van zijn geliefde mineralengebieden zien: Het Binntal en de Saas-Fee

Maandag 20 april 2009. De uitwisseling met Twente, al eerder vertoond, levert dit jaar een Twents bezoek op: Peter Formanoy houdt een lezing over 'Reptielen en vissen van het Onder-Krijt'.

Maandag 11 mei 2009. Paul Hille was eerder bij ons, met trilobieten. Nu neemt hij ons mee via een PowerPoint presentatie naar de mysterieuze molen van het eiland Fur in Denemarken en zijn fossielen.

Maandag 8 juni 2009. Willem Peletier voert een oude geliefde ten tonele: Bornholm wordt geheel doorgelicht en omgespit.

Alle avonden worden gehouden in het Natuuractiviteiten-centrum 'De Huusker', gelegen aan de Frerikshof 9 in Winterswijk (bij het hotel). Aanvang 20.00 uur. Belangstellenden welkom.